

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ В УКРАЇНІ ТА В КРАЇНАХ ЄС

PECULIARITIES OF LEGAL REGULATION OF VIRTUAL ASSETS IN UKRAINE AND THE EU

Дамірчисв М.І., д.ю.н., професор,
професор кафедри фінансового права

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Троян А.О., студентка III курсу факультету приватного права та підприємництва

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Скотницька Є.С., студентка III курсу факультету приватного права та підприємництва

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

У статті досліджуються особливості правового регулювання віртуальних активів в Україні та Європейському Союзі, враховуючи сучасні виклики цифровізації економіки та розвиток блокчейн-технологій. Увагу приділено аналізу сучасних тенденцій у правовому забезпеченні обігу цифрових активів, таких як криптовалюти, токени та інші цифрові фінансові інструменти, які важливим елементом глобального фінансового ринку, що потребують ефективного нормативного врегулювання для забезпечення прозорості, безпеки та легітимності їх використання.

В Україні розвиток законодавства щодо віртуальних активів є порівняно новим напрямом, який отримав додатковий імпульс із ухваленням Закону України «Про віртуальні активи». Авторами аналізуються основні положення цього Закону, зокрема правовий статус віртуальних активів, механізми їх оподаткування, захист прав власників та регуляторні аспекти. Водночас досліджуються виклики, пов'язані з впровадженням цих норм у практичну діяльність.

На рівні ЄС нормативно-правове регулювання віртуальних активів буде укладено в Міжнародному регламенті ринків криптоактивів (MiCA), який визначає ключові стандарти для запобігання шахрайству, відмиванню грошей і фінансуванню тероризму. У статті проведено порівняльний аналіз регуляторних підходів України та ЄС, акцентуючи увагу на їх відповідності міжнародним стандартам та рекомендаціям, а також визначено перспективи гармонізації національного законодавства з європейськими стандартами.

Також автори підкреслюють існування проблем правозастосування, які виникають через транснаціональний характер віртуальних активів, а також питанням гармонізації національного законодавства із європейським. Авторами наголошується на необхідності розробки єдиних підходів до регулювання цифрових активів, які сприятимуть розвитку інноваційних фінансових технологій та водночас захищатимуть інтереси користувачів і держав.

Ключові висновки роботи підкреслюють важливість комплексного підходу до розробки ефективних правових механізмів, які враховують транснаціональний характер віртуальних активів і потенційні ризики їх використання. Авторами зробили спроби надати рекомендації щодо вдосконалення регулювання з метою сприяння розвитку фінансових технологій, забезпечення економічної стабільності та правової захищеності користувачів.

Ключові слова: віртуальні активи, криптовалюта, токен, блокчейн, правове регулювання, MiCA, цифрові активи, гармонізація.

The article explores the legal regulation of virtual assets in Ukraine and the European Union, considering the challenges posed by the digitalization of the economy and the growth of blockchain technologies. It focuses on current trends in regulating the circulation of digital assets, including cryptocurrencies, tokens, and other financial instruments, which play a significant role in the global financial market and require effective oversight to ensure transparency, security, and legitimacy.

In Ukraine, legislation on virtual assets is a relatively new field, gaining momentum with the adoption of the Law «On Virtual Assets.» The article examines key provisions of this law, such as the legal status of virtual assets, taxation mechanisms, protection of owners' rights, and regulatory aspects, while addressing the practical challenges of implementing these provisions.

At the EU level, the regulation of virtual assets is governed by the Markets in Crypto-Assets Regulation (MiCA), which establishes standards to prevent fraud, money laundering etc. A comparative analysis of Ukraine's and the EU's regulatory approaches highlights their alignment with international standards and prospects for harmonizing Ukrainian legislation with European norms.

The article also addresses enforcement challenges arising from the cross-border nature of virtual assets and the need for legislative alignment between national and European laws. It underscores the importance of unified regulatory approaches to foster the development of innovative financial technologies while safeguarding the interests of users and states.

The article concludes by stressing the need for comprehensive legal mechanisms that account for the global nature of virtual assets and the risks they pose. Recommendations focus on improving regulation to support financial technology development, and protect users' rights.

Key words: virtual assets, cryptocurrency, token, blockchain, legal regulation, MiCA, digital assets, harmonization.

Мета цієї статті полягає у всебічному аналізі правового регулювання віртуальних активів у національному законодавстві та законодавстві Європейського Союзу. Основне завдання – детально розглянути відмінності у законодавчій регламентації віртуальних активів, а також дослідити їх актуальні види з огляду на європейське право та вітчизняні нормативно-правові акти.

Постановка проблеми. Активний розвиток цифрових технологій і стрімке поширення блокчейн-технологій сприяли появі нового класу фінансових інструментів – віртуальних активів. Вони стали важливим елементом сучасної економіки, інтегрованим у глобальний фінансовий ринок, і водночас спричинили значні виклики в правовій

сфері. Віртуальні активи, зокрема криптовалюти, токени відкривають широкі можливості для інновацій, залучення інвестицій, розвитку фінансових технологій, проте їхній транснаціональний характер і відсутність уніфікованих підходів до регулювання створюють потенційні ризики. Ці ризики охоплюють питання фінансової безпеки, боротьби з відмиванням грошей, фінансування тероризму, шахрайства та захисту прав споживачів.

В Україні лише нещодавно було прийнято Закон «Про віртуальні активи» [1], який визначив основні засади функціонування цього сектору. Водночас відсутність чіткої нормативно-правової бази, складності з регулюванням діяльності суб'єктів, пов'язаних із віртуальними

активами, та необхідність адаптації до міжнародних стандартів викликають значні проблеми в правозастосуванні. Зокрема, українська правова система ще не до кінця враховує специфіку цифрових активів, що створює прогалини в регулюванні й ускладнює правове забезпечення безпечного їх обігу.

В Європейському Союзі прийняття регламенту MiCA (Markets in Crypto-Assets Regulation) стало важливим етапом у врегулюванні правових відносин у цій сфері. MiCA встановлює стандарти для учасників ринку, включаючи правила запобігання шахрайству, відмиванню грошей і фінансуванню тероризму, визначає відповідальність постачальників послуг, пов'язаних із віртуальними активами, та забезпечує прозорість діяльності на ринку. ЄС прагне створити єдиний регуляторний простір для всіх держав-членів, щоб унеможливити правові колізії та підвищити довіру до ринку криптоактивів [2].

Попри значні зрушення, між Україною та ЄС все ще існує розрив у регуляторних підходах. Українське законодавство знаходиться на початковому етапі розвитку, у той час як у ЄС активно впроваджуються комплексні механізми контролю. Цей розрив створює труднощі для міжнародної співпраці, інтеграції українського ринку до європейського економічного простору та стримує розвиток інноваційних технологій. Водночас наявність різних регуляторних стандартів може стати підґрунтям для маніпуляцій і використання правових прогалин, що несе ризики для безпеки фінансових операцій і захисту прав споживачів.

Актуальність дослідження правового регулювання віртуальних активів обумовлена потребою у створенні збалансованого правового середовища, яке враховувало б міжнародні стандарти, специфіку національного законодавства та реалії сучасної цифрової економіки. Гармонізація українського законодавства з нормами ЄС дозволить не лише зміцнити правову основу для функціонування ринку віртуальних активів, але й сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості країни, забезпеченню правової захищеності учасників ринку та підтримці інноваційного розвитку.

Ступінь наукового дослідження теми. Проблема права регулювання віртуальних активів набуває все більшої уваги серед науковців, враховуючи розвиток криптовалют, токенів та інших цифрових активів. До її розгляду вдаються численні як правники, так і економісти: О.О. Дмитрик [7; 17; 18], А.М. Ісаєв [18], О.О. Кудь, А.С. Овчаренко [8], Р. Самсін [19] та інші. Зокрема, О.О. Кудь у своїх роботах аналізував економіко-правові аспекти цифрових активів у контексті розвитку блокчейн-технологій [8; 9]. О.О. Дмитрик розглядала відмінності між цифровими активами і віртуальними активами [7]. А.М. Ісаєв аналізував правову природу віртуальних активів з позицій їх розгляду як об'єктів цивільних прав [18]. С. Волосович досліджував зарубіжний досвід державного регулювання ринку криптовалют, аналізуючи соціально-економічні аспекти та функції держави [20]. О. Кулик вказує на необхідність адаптації до міжнародних стандартів [13].

Однак, з огляду на постійне виникнення нових форм віртуальних активів, питання їх правового регулювання залишаються відкритими. Сучасна наукова думка зосереджена на пошуку оптимальних підходів до регулювання цього явища, яке характеризується транснаціональністю, високим рівнем анонімності та складністю у визначенні юрисдикційної належності. Це вимагає подальшого поглибленого дослідження з урахуванням європейських стандартів, міжнародних рекомендацій і національних особливостей правових систем.

Виклад основного матеріалу. Через шалені темпи розвитку суспільства, технологій віртуальні активи стають важливою складовою сучасної економіки та отримують

дедалі ширшу підтримку як серед бізнес-спільноти, так і серед звичайних громадян. Їх інтеграція в різні сфери суспільного життя відбувається настільки швидко, що багато країн зіштовхнулися з викликом створення та впровадження належного правового регулювання для відносин, пов'язаних із використанням криптоактивів.

В Україні з початком повномасштабного вторгнення віртуальні активи здобули особливу популярність. Зокрема, створювалися та створюються благодійні ініціативи для збирання пожертв у віртуальних активах на підтримку постраждалих внаслідок військової агресії на території України. Яскравим прикладом є проєкт UNITED24, започаткований за участі Президента України, метою якого є привернення уваги до подій в Україні із залученням світових зірок [3]. Також Міністерство цифрової трансформації України спільно з Біткоїн-біржею FTX і сервіс-стейкінгом Everstake створили проєкт Aid For Ukraine, завданням якого було збирання криптовалютних пожертв для спрямування їх на потреби Збройних сил України, які беруть активну участь у відсічі російським окупантам. Крім того, цим міністерством було відкрито гаманці в криптовалюті – Polkadot (DOT) та DOGE [4].

Навіть у сфері благодійної діяльності органів державної влади, яка пов'язана зі збором пожертв у криптовалютах, виникають певні проблеми. Зокрема, на офіційному вебсайті Міністерства та Комітету з питань цифрової трансформації зазначено, що відповідні гаманці, про які йдеться вище, є «офіційними гаманцями міністерства». Залучення криптовалют для надання благодійної допомоги, спрямованої на задоволення нагальних потреб держави в умовах воєнного стану, є надзвичайно важливим кроком, що відповідає сучасним викликам і потребам. Використання цифрових активів у благодійній сфері дозволяє залучати допомогу з усього світу швидше й ефективніше, ніж через традиційні банківські канали.

Однак відсутність законодавчого регулювання обігу віртуальних активів, зокрема чітко визначеного порядку відкриття криптогаманців державними органами, може створювати значні правові ризики. Зокрема, така діяльність може суперечити ч. 2 ст. 19 Конституції України [5]. Виходячи з неї, будь-яка діяльність державних органів, яка виходить за межі чітко визначених законодавством повноважень, вважається протиправною. У контексті використання криптоактивів, відсутність чіткої правової бази може стати підґрунтям для зловживань, непрозорості та навіть підризу довіри громадян до таких ініціатив.

Діяльність державних органів підпорядковується принципу «заборонено все, що не дозволено законом». Це означає, що будь-які відхилення від цього принципу можуть бути розцінені як перевищення повноважень або невідповідність діям, визначеним законодавством. Яскравим прикладом такого потенційного відступу від ст. 19 Конституції є випадки, коли військові адміністрації, які є тимчасовими органами влади, співпрацюють із провідними криптовалютними біржами, такими як «Binance», і надають фінансову допомогу в криптовалюті внутрішньо переміщеним особам. Хоча така допомога є вкрай необхідною, особливо для вразливих категорій населення, наприклад внутрішньо переміщених осіб, вона все ж піднімає питання щодо її правової легітимності [5; с. 139–140, 6].

Однією з ключових проблем, яка постає у процесі вивчення правового регулювання віртуальних активів, є відсутність єдності у трактуванні поняття «віртуальний актив», «цифровий актив», «віртуальна валюта» та «криптовалюта». Ці терміни нерідко плутають або використовують як синоніми, зокрема, часто ототожнюють поняття «віртуальний актив» і «криптовалюта». Такий підхід створює правову невизначеність і ускладнює розробку нормативно-правової бази для регулювання цієї сфери [7, с. 249].

Водночас, «цифровий (віртуальний) актив» як більш широке поняття може тлумачитися як інформаційний

ресурс, що ґрунтується на праві на цінність. Він представлений у формі унікального ідентифікатора, закріпленого в розподіленому реєстрі, що дає можливість трактувати його як новий елемент цивільних правовідносин. Цей елемент має зв'язок із правом на використання інформації, яка впливає з права на цінність. Такий підхід до цифрових активів відкриває нові перспективи їх регулювання, але водночас вимагає глибокого аналізу для усунення існуючих суперечностей [8].

На сьогодні залишається проблема відсутності універсального та комплексного визначення поняття «віртуальний актив», яке б повною мірою розкривало його зміст та ключові ознаки. Актуальним завданням є розробка точного та зрозумілого визначення цього поняття, що включатиме його суттєві ознаки, що дозволить усунути плутанину та сприятиме ефективному правовому регулюванню нових економічних реалій, пов'язаних із цифровими технологіями [9, с. 175, 194].

Аналізуючи правове регулювання віртуальних активів, варто зазначити, що тривалий час законодавче визначення поняття «віртуальний актив» було відсутнє. Проте ситуація суттєво змінилася з ухваленням Закону України «Про віртуальні активи» від 17 лютого 2022 року № 2074-IX (далі – Закон № 2074-IX) [1]. Цей Закон ще не набув чинності, оскільки для його реалізації потрібно внести зміни до Податкового кодексу України, які регулюватимуть порядок оподаткування операцій із віртуальними активами. Це свідчить про те, що наразі в Україні відсутня цілісна законодавча база для регулювання віртуальних активів. У зв'язку з цим важливо звернути увагу на досвід Європейського Союзу у розробці правових підходів до структури та змісту регулювання суспільних відносин, пов'язаних із віртуальними активами.

У процесі формування належного правового регулювання платіжних віртуальних активів в Європейському Союзі важливу роль відіграли кілька ключових Директив ЄС. Серед них – Директива від 16.09.2009 № 2009/110/ЄС. Аналіз показує, що норми цього нормативного акта застосовуються до платіжних віртуальних активів лише тоді, коли вони цілком відповідають визначенню електронних грошей, зазначеному в тексті цієї Директиви [10].

Одним із ключових нормативних актів є Директива № 2015/2366/ЄС, яка регламентує надання платіжних послуг у Європейському Союзі та спрямована на захист прав їх користувачів. Згідно з положеннями цієї Директиви, віртуальні активи можуть вважатися фондами, включаючи банкноти, монети, безготівкові кошти чи електронні гроші, як це визначено у п. 2 ст. 2 Директиви № 2009/110/ЄС. Через специфічну природу віртуальних активів їх складно класифікувати як банкноти, монети чи безготівкові кошти: норми цих Директив поширюються на віртуальні активи лише за умови їх класифікації як електронних грошей [10].

Директива № 2018/843 від 30 травня 2018 року є ключовим документом, що регулює правовий статус віртуальних активів у Європейському Союзі. Ця директива привертає особливу увагу через детальне визначення та розмежування понять віртуальної валюти та електронних грошей. У цьому документі зазначено, що віртуальні активи, на відміну від електронних грошей, можуть виконувати різні функції: виступати платіжним засобом, інструментом обміну або бути засобом інвестування, що свідчить про їх багатофункціональність. Особливо важливим є визначення поняття віртуальної валюти, закріплене в Директиві. Згідно з цим визначенням, це цифрове відображення цінності, яке не емітується та не гарантується центральним банком чи державною владою. На відміну від офіційно визнаних валют, віртуальна валюта не має статусу законного платіжного засобу. Проте вона приймається фізичними та юридичними особами як засіб обміну. Окрім цього, віртуальна валюта може бути збережена,

передана та конвертована в електронній формі, що робить її універсальним інструментом для операцій в цифровій економіці. Це положення підкреслює гнучкість і потенціал віртуальних активів у сучасних фінансових системах [11].

У той же час, через потребу створити належну правову базу для регулювання ринку віртуальних активів виникла потреба у розробці справедливої, ефективної та відповідної правової основи. Саме тому 24 вересня 2020 року Європейською Комісією було прийнято Пакет цифрових фінансів, до складу якого увійшли Стратегія цифрових фінансів, оновлена Стратегія роздрібних платежів. Їхньою метою є сприяння зростанню конкурентоспроможності та впровадженню інновацій у фінансовому секторі ЄС [12]. До Пакету також включено законодавчі ініціативи, зокрема законопроект про регулювання ринку віртуальних активів (MiCA) та законопроект про пілотний режим для ринкової інфраструктури, що базується на технології розподіленого реєстру та застосовує підхід «пісочниці» для ринків, які працюють на основі технологій, таких як Blockchain. Своєю чергою, ухвалення MiCA поставило крапку у дискусіях щодо необхідності нормативне врегулювання сфери віртуальних активів у рамках ЄС [2; с. 75, 13].

Підходи, визначені в MiCA, відіграють важливу роль у визначенні та формуванні тенденцій правового регулювання даного ринку. Зокрема, Закон № 2074-IX частково сприйняв окремі правові концепції, передбачені MiCA. Враховуючи «заморожений» статус цього нормативного акту, є можливість пропонувати шляхи для більшої імплементації норм MiCA у національне законодавство. Це сприятиме гармонізації з положеннями Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, їхніми державами-членами, а також відповідатиме нещодавно набутому статусу України як країни-претендента на членство в ЄС [2; с. 49–50; 14].

Особливу увагу привертає термінологічний апарат, запропонований у MiCA, який вирізняється низкою специфічних рис, що не знайшли відображення у положеннях Закону України № 2074-IX. У MiCA криптоактиви характеризуються як цифрове представлення вартості або прав, яке може бути передане, збережене або реалізоване в електронній формі за допомогою технологій розподіленого реєстру або подібних технологій. Натомість у Законі № 2074-IX віртуальні активи визначені без прямої згадки про технологію розподіленого реєстру чи її аналоги, що створює певну термінологічну розбіжність між документами.

У національному законодавстві зазначено, що існування та обіг віртуальних активів забезпечується «системою забезпечення обігу віртуальних активів», однак функціональні аспекти цієї системи залишаються нерозкритими. У MiCA, натомість, технологія розподіленого реєстру визначається як тип технології, що забезпечує розподілений запис зашифрованих даних, що є важливим елементом для створення прозорих і надійних механізмів обігу криптоактивів [1; 2; с. 51–52; 14].

Також характерні відмінності між положеннями MiCA та Законом № 2074-IX виявляються у виокремленні типів криптоактивів. У MiCA виділяються такі види [14, с. 52–53]:

1) «Токени, пов'язані з активами» забезпечують підтримку стабільної вартості шляхом прив'язки до ціни однієї чи декількох фіатних валют, законних платіжних засобів, а також до вартості товарів, криптоактивів або їх комбінації.

2) «Токени електронних грошей» використовуються як засіб обміну, підтримуючи стабільність своєї вартості завдяки прив'язаності до фіатної валюти, що має статус законного платіжного засобу.

3) «Службові токени» створені для надання цифрового доступу до конкретного товару чи послуги, які функціонують на основі технології розподіленого реєстру, і визнаються лише емітентом токена.

Окрім вказаних трьох типів криптоактивів, розділ 2 МіСА містить положення щодо криптоактивів, які не можна віднести до категорій «токенів, пов'язаних з активами» та «токенів електронних грошей». Їх економіко-правова природа стає очевидною вже з назви, і, відповідно до термінології українського законодавства, вони класифікуються як незабезпечені віртуальні активи. Згідно з ч. 2 ст. 4 Закону № 2074-IX, такі активи не посвідчують майнових прав. Водночас українським аналогом «**токенів, пов'язаних з активами**» за концепцією є забезпечені віртуальні активи, що підтверджують майнові права, зокрема права вимоги щодо інших об'єктів цивільних правовідносин. На відміну від «токенів, пов'язаних з активами», в українському законодавстві перелік об'єктів, які можуть забезпечувати віртуальні активи, не має чіткого визначення. Такий широкий підхід певною мірою може створювати переваги для учасників ринку, дозволяючи їм обирати найбільш прийнятні об'єкти забезпечення [14, с. 53–54].

Українським відповідником «**токенів електронних грошей**» може бути визнаний емітований резидентом України забезпечений віртуальний актив, що забезпечений валютними цінностями. Однак, таке ототожнення є недоцільним, оскільки «токени електронних грошей» виконують функції засобу обміну, тоді як Закон № 2074-IX не передбачає такого призначення віртуального активу [1; с. 53; 14].

«**Службовим токеном**» можна визнати ключ віртуального активу, який є набором технічних засобів, що реалізовані в «системі забезпечення обігу віртуальних активів» і дають можливість здійснювати контроль над віртуальним активом [1; с. 53, 14].

У рамках дослідження правового регулювання віртуальних активів важливо не тільки аналізувати нормативні акти Європейського Союзу, але й вивчити особливості регулювання віртуальних активів в інших країнах, зокрема у Великій Британії, хоч вона вже не є членом ЄС, проте має певні особливості законодавчої регламентації, та у Німеччині.

У законодавстві Сполученого Королівства не врегульовано питання щодо визначення терміну «криптоактив», тому використовується дефініція, закріплена у нормах Положенням № 692 від 22 червня 2017 року «Про відмивання коштів, фінансування тероризму та переказ коштів». Згідно з цим актом, криптоактивом є криптографічно захищене цифрове представлення вартості або прав, яке використовує одну з технологій розподіленого реєстру. У Великій Британії криптоактиви мають кілька застосувань. По-перше, вони використовуються як засіб обміну, але не визнаються валютою чи грошима, і важливо, що не є одиницею розрахунку. По-друге, криптоактиви служать інструментом для інвестування. Також вони використовуються для залучення капіталу з метою створення децентралізованих мереж через первинні пропозиції монет [15].

Хочемо зауважити і про введення нових правил у Великій Британії щодо постачальників послуг криптоактивів. Так, 17 серпня 2023 року Управління фінансового нагляду

почало впроваджувати новий режим регулювання криптоактивів, відповідно до якого на всі компанії, що здійснюють надання послуг з віртуальними активами, покладено обов'язок авторизуватися або зареєструватися у цьому Управлінні [16, с. 231].

Німеччина посідає провідне місце у питанні лояльності до цифрових активів і є прикладом прогресивного підходу до їх регулювання. Для цієї країни характерний унікальний підхід до визнання та використання віртуальних активів. Федеральне управління фінансового нагляду Німеччини (BaFin) розглядає цифрові активи як інноваційний інструмент здійснення платежів, що демонструє відкритість до нових технологій у фінансовій сфері. Однак, питання остаточного визначення правового статусу цих активів залишається нерозв'язаним і є предметом подальших дискусій.

Згідно з Федеральним Законом «Про кредитну систему», віртуальні активи класифікуються як специфічні одиниці обліку, які можуть бути віднесені до фінансових інструментів. Це свідчить про намагання інтегрувати їх у правову систему Німеччини в контексті фінансового регулювання. Проте вони не отримали статусу офіційного платіжного засобу, валюти, іноземної валюти чи електронних грошей відповідно до норм Федерального закону «Про нагляд за платіжними послугами». Такий підхід забезпечує певний баланс між стимулюванням розвитку фінансових технологій і дотриманням фінансової стабільності, що є пріоритетом для німецького регулятора [16, с. 231–232].

Висновок. Таким чином, важливо зазначити, що, виконуючи свої міжнародні зобов'язання, Україна повинна інтегрувати у своє законодавство принципи та норми, які відповідають загальноєвропейським стандартам правового регулювання ринку віртуальних активів. Це не лише сприятиме гармонійній інтеграції української економіки в економіку ЄС, але й створить основу для активного залучення інвестицій, розвитку фінансових технологій та забезпечення конкурентоспроможності на глобальному ринку. Впровадження таких стандартів дозволить Україні відповідати сучасним вимогам цифрової трансформації, посилюючи захист прав користувачів і забезпечуючи прозорість фінансових операцій.

Важливим завданням є усунення розбіжностей у законодавчих підходах, розв'язання ключових концептуальних питань, пов'язаних із віртуальними активами, а також розширення співпраці з міжнародними організаціями, такими як Європейська комісія та спеціалізовані фінансові установи. Це вимагає адаптації Закону України «Про віртуальні активи» до положень регламенту МіСА, врахування рекомендацій Європейської комісії та розробки всебічної нормативної бази, яка включатиме аспекти, що виходять за межі цього регламенту, зокрема у сфері використання технологій розподіленого реєстру та смарт-контрактів.

Вирішення цих завдань стане вкрай важливим кроком у забезпеченні правової визначеності, економічної стабільності та технологічного розвитку країни в умовах цифрової економіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про віртуальні активи: Закон України від 17.02.2022 № 2074-IX (не набрав чинності). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text> (дата звернення: 25.11.2024).
2. Zetzsche D., Annunziata F., Arner D., Buckley R. The Markets in Crypto-Assets Regulation (MiCA) and the EU Digital Finance Strategy. *European Banking Institute Working Paper Series*. 2020. № 77. P. 28. URL: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3725395> (дата звернення: 25.11.2024).
3. UNITED24. The initiative of the President of Ukraine. URL: <https://u24.gov.ua> (дата звернення: 25.11.2024).
4. Офіційні криптогаманці, на які можна переказати гроші для армії України. Міністерство та Комітет цифрової трансформації України. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/ofitsiyi-kriptogamantsi-kudi-mozhna-perekazati-groshi-dlya-armii-ukraini> (дата звернення: 25.11.2024).
5. Конституція України: закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР// URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 25.11.2024).
6. Гудіма Т., Устименко В., Джабраїлов Р., Черних О. Особливості правового регулювання обігу віртуальних активів в Україні: де-факто vs де-юре. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2022. Т. 5, № 46. С. 137–148.
7. Дмитрик О.О. Віртуальні активи і цифрові активи: до питання про співвідношення понять. *Право та інноваційне суспільство*. 2021. № 2 (17). С. 248–254.

8. Kud, A. A. Substantiation of the Term «Digital Asset»: Economic and Legal Aspects. *International Journal of Education and Science*. 2019. № 2 (1). P. 41–52.
9. Кудь О.О., Кучерявенко М.П., Смичок Є.М. Цифрові активи та їх правове регулювання у світі розвитку технології блокчейн: монографія. Харків: Право, 2019. 216 с.
10. Directive (EU) 2015/2366 of the European Parliament and of the Council of 25 November 2015 on payment services in the internal market, amending Directives 2002/65/EC, 2009/110/EC and 2013/36/EU and Regulation (EU) № 1093/2010, and repealing Directive 2007/64/EC. URL: <http://surl.li/wglcjx> (дата звернення: 25.11.2024).
11. Anti-Money Laundering and Countering the Financing of Terrorism. *European Banking Authority*. URL: <http://surl.li/mpcpfy> (дата звернення: 25.11.2024).
12. Digital Finance Package. *European Commission*. 24 September 2020. URL: https://finance.ec.europa.eu/publications/digital-finance-package_en (дата звернення: 25.11.2024).
13. Кулик О. І. Правові засади впливу Європейського Союзу на ринок віртуальних активів. *Економіка та право*. 2021. № 1. С. 71–79.
14. Устименко В. А., Джабраїлов Р. А., Гудіма Т. С. Правове регулювання ринку віртуальних активів в Україні та Європейському Союзі: порівняльне дослідження. *Право України*. 2022. № 8. С. 48–61.
15. Правове регулювання криптовалюти та цифрового активу в країнах Європи. URL: <http://surl.li/qmdwsc> (дата звернення: 25.11.2024).
16. Цукан С. В. Міжнародне регулювання обороту віртуальних активів: основні положення та принципи. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія «Право»*. 2024. Вип. 81. Ч. 2. С. 228–233.
17. Дмитрик О.О., Артеменко К.В. Безпека та прозорість: як blockchain змінює платіжні системи і фінансовий сектор. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 9. С. 460–464.
18. Дмитрик О.О., Ісаєв А.М. Віртуальні активи, цифрові гроші, платіжні системи: деякі аспекти правового регулювання. *Правова позиція*. 2023. №3 (40). С. 149–154.
19. Самсін Р. Віртуальні активи: ризик впливу на фінансову стабільність. *Економічна теорія та право*. 2024. № 4 (55). С. 56–72. DOI: <https://doi.org/10.31359/2411-5584-2023-55-456>.
20. Волосович С. Державне регулювання ринку криптовалют: зарубіжний досвід. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2018. № 1. С. 97–110.